

Висновки. Підсумовуючи вище викладене хотілося б зазначити, що в суспільстві явно змінилося ставлення щодо ролі й значення аграрного сектору в економіці країни. Особливо це стало помітним з початком економічної кризи. Галузь за відносно короткий проміжок часу набула такої ваги, яка дозволить її розглядати як один із найважливіших факторів в розвитку економіки країни. Стабільна робота підприємств АПК сприяє оновленню та зростанню матеріально-технічної бази виробництва, збільшенню закупівлі техніки сільськогосподарського призначення, різноманітного обладнання, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та ін. Відповідно, що саме в агропромисловому комплексі формується один із основних бюджетоформуючих та інвестиційних складових економіки країни.

Незважаючи на складні економічні умови та посилення конкуренції, агропромисловий комплекс нарощує експортні показники, що сприяє забезпеченню зовнішньоторговельного балансу. Останніми роками Україна відчутно зміцнює свої позиції на світових ринках продовольства, що в умовах продовольчої кризи є дуже важливим.

Список використаних джерел:

1. Баланси сільськогосподарської продукції та продовольства (станом на 1 вересня 2013 р.) / [Ю.О. Лупенко, О.М. Шпичак, В.Я. Месель-Веселяк та ін.]. - К. : ННЦ ІАЕ, 2013.- 72с.
2. Данилишин Б. Економіка без сюрпризів – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/08/22/391053/>
3. Основи економіки та аграрної політики : Навчальний посібник / В.П. Галушко, Гвідо Ван Хуленбрук, О.А. Ковтун та ін. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2012 . – 575 с.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Прогнозування виробництва продукції рослинництва та його ресурсне забезпечення в Україні / С.М. Кваша, М.М. Ільчук, І.А. Коновал, М.М. Федюшко. - К. : ННЦ «ІАЕ», 2013. – 244 с.
6. Стан та тенденції розвитку сільського господарства країн-членів Європейського Союзу / С.М. Кваша, К.С. Кваша. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 40 с.
7. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гуторов та ін.]; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи : НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 56 с.

Рецензент – д.е.н., професор Курмаєв П.Ю.

УДК: 332.1 : 330.322 (045)

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Ковальчук С. П., аспірант

*Науково-дослідний економічний інститут Міністерства
економічного розвитку і торгівлі України*

Досліджено теоретичні основи формування механізму регулювання інвестиційної діяльності. Охарактеризовано окремі інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності на рівні регіону, визначено недоліки їх функціонування. Вказано на дієвість даних механізмів при адаптації її до сучасних економічних умов.

The theoretical basis of the formation of mechanism of regulation of investment activity are investigated. The separate instruments of government control of investment activity are

described at the level of region, certainly lacks of their functioning. It is indicated on effectiveness of these mechanisms during adaptation of it to the modern economic terms.

Постановка проблеми. В сучасних умовах української економіки все гостріше постає питання щодо необхідності регулювання інвестиційної діяльності. Пояснюється це пошуком шляхів покращення інвестиційної ситуації, підвищення інвестиційної привабливості та поліпшення інвестиційного клімату, що є основними передумовами зростання обсягів залучення інвестицій та динамічного висхідного розвитку економіки. Необхідність використання регуляторних важелів державного управлінських механізмів обумовлюється широким спектром проблем в інвестиційній діяльності, вирішення частини з яких можливо лише на одному із рівнів регулювання, при цьому інший є малодієвим та неефективним. Окрім того, існуючі механізми також не завжди є дієвими та потребують удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання регулювання інвестиційної діяльності для активізації залучення інвестицій в економіку держави та регіонів досліджує велике коло вчених. Серед них Беседін В. Ф., Музиченко А. С., Клименко Н. Г., Палка І. М., Савлук О. В., Максимів Д. Я., Медвідь В. Ю., Шаповалова О. М., Крутилко О. та ін. Науковці висловлюють різні бачення щодо ролі держави у процесі регулювання інвестиційної діяльності. Крутилко О. відзначає «Основною проблемою інвестиційного середовища України є організація державного регулювання економічної діяльності, системи оподаткування, адміністрування бізнесу» [4, с. 423]. На підвищенні інвестиційної привабливості регіонів шляхом надання державою різноманітних пільг для інвесторів акцентує увагу Савлук О. В. [8, с. 234]. Палка І.М. наголошує на потребі децентралізації управління, регіоналізації в регулюванні інвестиційної діяльності [7, с. 306]. Максимів Д. Я. вказує на те, що «для залучення інвесторів економічно розвинені держави стараються зменшити вплив держави на економічні процеси...» [5, с. 202]. На ключовій ролі регіонів в подоланні економічних проблем та диспропорцій наголошує Медвідь В. Ю., зазначаючи, що на сьогодні «...на передній план висувається необхідність посилення процесів економічного саморозвитку окремих територій» [6, с. 210].

Враховуючи досягнення в сфері дослідження методик активізації процесів залучення інвестицій в економіку країни та регіонів варто відзначити, що на сьогодні виникає потреба в більш глибокому вивченні можливості реалізації практичних механізмів державного сприяння активізації інвестиційних процесів на регіональному рівні.

Постановка завдання. Головною ціллю цієї роботи є вивчення державних механізмів регулювання, методик впливу на інвестиційну ситуацію, встановлення сучасних проблем в реалізації даних механізмів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне та регіональне регулювання інвестиційної діяльності відрізняються доступними та використовуваними інструментами і методами, мають свої переваги та обмеження щодо здійснення. Роль та значення державного регулювання в підвищенні інвестиційної привабливості регіонів можна обґрунтувати можливостями дер-

жави, якими регіональна влада не володіє. Державне регулювання призначене для формування загальної стратегії та єдиної цілісної спрямованості інвестиційного розвитку, а також для забезпечення формування позитивного інвестиційного клімату на загальнодержавному рівні. На рівні державного управління формується політика, спрямована на розробку оптимальної (тобто такої, що є економічно вигідною та доцільною для економіки в цілому) структури розміщення інвестицій як в регіональному, так і в галузевому аспектах.

Держава, формуючи загальну стратегію інвестиційного розвитку та задаючи його параметри, реалізує виконання цієї місії через:

- формування державних інститутів, структури органів державної влади для забезпечення можливості управління та регулювання всіх процесів, пов'язаних із інвестиційною діяльністю;

- формування єдиного нормативно-правового поля регулювання інвестиційної діяльності на всіх рівнях;

- визначення основних параметрів функціонування сфер держави, що мають безпосередній або опосередкований вплив на інвестиційну діяльність;

- становлення параметрів реалізації загальнодержавної регіональної політики;

- визначення основних векторів зовнішньоекономічної діяльності, що призводить до формування когорти стратегічних партнерів та інвесторів в економіку України.

Реалізація обраної інвестиційної стратегії держави розпочинається із розробки самої стратегії, її планування, формування комплексу заходів направлених на її втілення в життя, та створення системи нормативно-правового забезпечення для реалізації обраної інвестиційної стратегії. Законодавчий механізм – це один із основних інструментів, що забезпечує реалізацію державою функції із регулювання інвестиційної складової економіки в будь-якій формі.

З метою регулювання інвестиційної діяльності в Україні прийнята значна кількість нормативно-правових актів. Основоположним нормативним документом, що визначає сутність інвестиційної діяльності варто вважати Закон України «Про інвестиційну діяльність» [1]. Ним встановлені основні вимоги до діяльності суб'єктів інвестування (ст. 8), визначено можливі джерела фінансування інвестиційної діяльності (ст. 10). Третій розділ присвячений державному регулюванню інвестиційної діяльності, визначенню його форм (рис. 1).

Одним із використовуваних на сьогодні інструментів державного регулювання залучення інвестицій до визначених регіонів є створення спеціальних економічних зон (СЕЗ). За даними Держкомстату [10] станом на 01.07.2013 р. в Україні сформовано 11 спеціальних економічних зон. Окрім того, функціонують 72 території пріоритетного розвитку (ТПР).

Формування СЕЗ та територій пріоритетного розвитку – політика, спрямована на виділення певних територій, яскраву регіоналізацію, що одночасно забезпечує поглиблення диспропорцій у економічному розвитку регіонів та в обсягах надходження інвестицій до них.

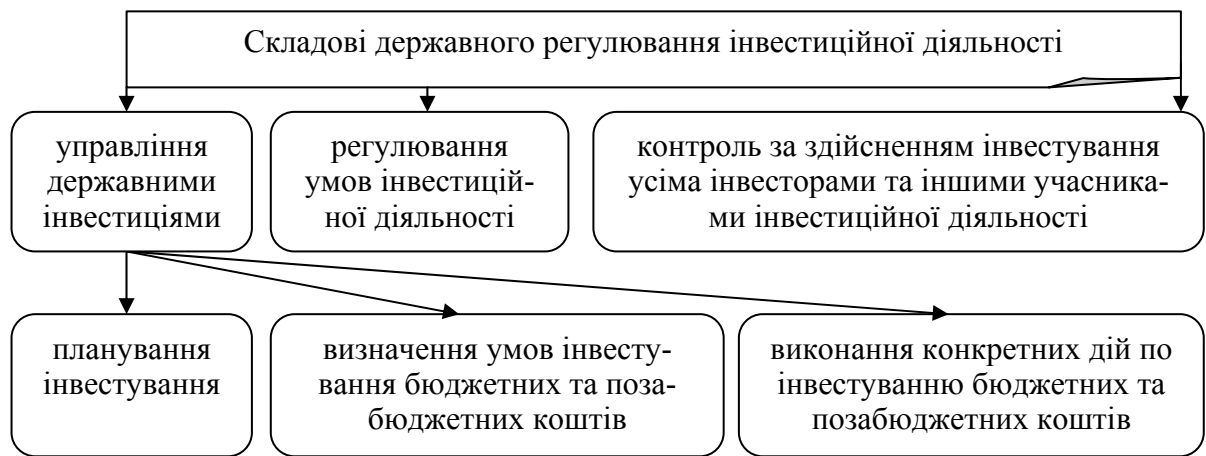

Рис. 1. Складові державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1]

Не можна не погодитися з думкою, що в Україні спеціалізовані економічні зони можуть використовуватися тільки в обмеженому форматі, при цьому значно велику роль повинні грати заходи по поліпшенню загального інвестиційного клімату [2, с. 68]. Разом з тим, політику СЕЗ можна використати як дієвий інструмент підвищення інвестиційної активності в регіонах, що відстають на сьогодні за даним критерієм. Це дозволить покращити їх інвестиційний клімат, підвищити показники надходження інвестицій та зменшити розрив між регіонами, що в свою чергу забезпечить подолання вагомої проблеми в розвитку регіонів – його диспропорціональності.

ТПР – це ще один різновид законодавче дозволеної та фактично використовуваної форми спеціального правового режиму економічної діяльності в регіонах України. Територіальна обмеженість їх визначається окремою адміністративно-територіальною одиницею, а підставою для формування розглядається відставання в соціально-економічному розвитку територій та потреба в його подоланні.

Як показав досвід, ТПР – це не завжди ефективно налагоджений та діючий механізм для залучення інвестицій в Україні. Частина з них була визначена без дотриманням принципу гострої соціально-економічної потреби. Не завжди направленість залучення інвестицій встановлювалася виходячи з реальних потреб комплексного соціально-економічного розвитку територій. Окрім того, аналізуючи ТПР в Україні, можна спостерігати впровадження спеціального режиму в діяльності економічно лідируючих, а не відсталих та депресивних регіонів, міст. Також спостерігається ситуація їх запровадження не в тих галузях та сферах, що характеризуються низькою інвестиційною привабливістю та в першу чергу потребують додаткових штучних стимулів. Окрім того, відсутність коректив в географії ТПР з часом знизила актуальність їх територіального розміщення. Не посприяло їх розвитку зменшення державної допомоги. На сьогодні частина з них є не функціонуючими, що підтверджує – сформований механізм не є ефективним та немає необхідної практичної значимості. Наявні території, які критеріально можуть претендувати на віднесення до таких форм спеціального режиму економічної діяльності, на сьогодні не отримують даного статусу.

В цілому, механізм функціонування ТПР можна економічно обґрунтувати та виправдати, а його віднести до засобів, що забезпечують активізацію притоку інвестицій в регіони. ТПР характеризувалися висхідними тенденціями в залученні інвестицій, а помітне зростання обсягів останніх на ТПР в Україні спостерігалось у 2004 – 2006 рр. Починаючи із 2007р. розпочалося падіння, яке характеризується такими темпами: приблизно вдвічі зменшується надходження інвестицій на територіях пріоритетного розвитку в кожному наступному періоді порівняно із попереднім. Це доводить, сучасна проблематика в сфері регулювання та діяльності ТПР свідчить про необхідність зміни підходів до їх визначення, зміни системи управління ними та їх функціонування.

Важливим моментом в аналізі механізмів залучення інвестицій є напрямки їх залучення. Збільшення інвестицій в економіку має позитивний ефект, а залучення їх саме в інноваційну економіку здатне забезпечити його багатократне збільшення. Як інструмент державного регулювання в даному напрямку використовують технопарки, індустріальні парки, наукові парки, бізнес-інкубатори тощо. Їх діяльність на сьогодні не надто популяризована, а інвестори в більшості випадків, особливо вітчизняні, не бачать реально можливого рівня економічних вигід від інвестування в дані структури. В Україні кількість останніх становить 16, тоді як в Росії мова йде про більш ніж 200 технопарків [11].

Саме ці формування здатні забезпечити принципове оновлення економіки шляхом розвитку інноваційного потенціалу регіонів, запуску процесів розробки та впровадження нових техніки та технології виробництва на основі залучення в дані процеси інвестицій. Саме тому при створенні технопарків, технополісів, наукових парків в регіонах має враховуватися їх спеціалізація відповідно до регіональної стратегії розвитку, потреба в прискоренні розвитку певних галузей в напрямку їх інноваційного оновлення і саме в даних напрямках мають проводитися наукові дослідження. Це дозволить популяризувати та підвищити рівень значимості даних формувань.

На сьогодні значно активізована діяльність по інформаційному забезпеченню інвестора, дослідженню інвестиційного клімату регіонів України на загальнодержавному рівні. Підтвердженням цьому виступають формування інвестиційного атласу України, розробленого Держінвестпроектом. Окрім цього сформовано звіт про інвестиційну привабливість регіонів та рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. На необхідності оцінки інвестиційної привабливості регіонів незалежною державною структурою наголошує Шоповалова О. М. [9, с.85]. Оцінка, що побудована на загальній методиці для всіх регіонів дозволяє виявляти сильні та слабкі сторони в сфері залучення інвестицій та розробляти механізми й інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

Державний рівень не єдиний в регулюванні інвестиційної діяльності в регіонах України. Державне, та регіональне регулювання не можуть бути взаємовиключними, а мають розглядатися як доповнюючі складові єдиного регуляторного механізму в інвестиційній сфері. Сукупність та поєднання цих рівнів регулювання інвестиційної політики доречно представити за допомогою системи важелів регулювання інвестиційної діяльності регіону (рис. 2).

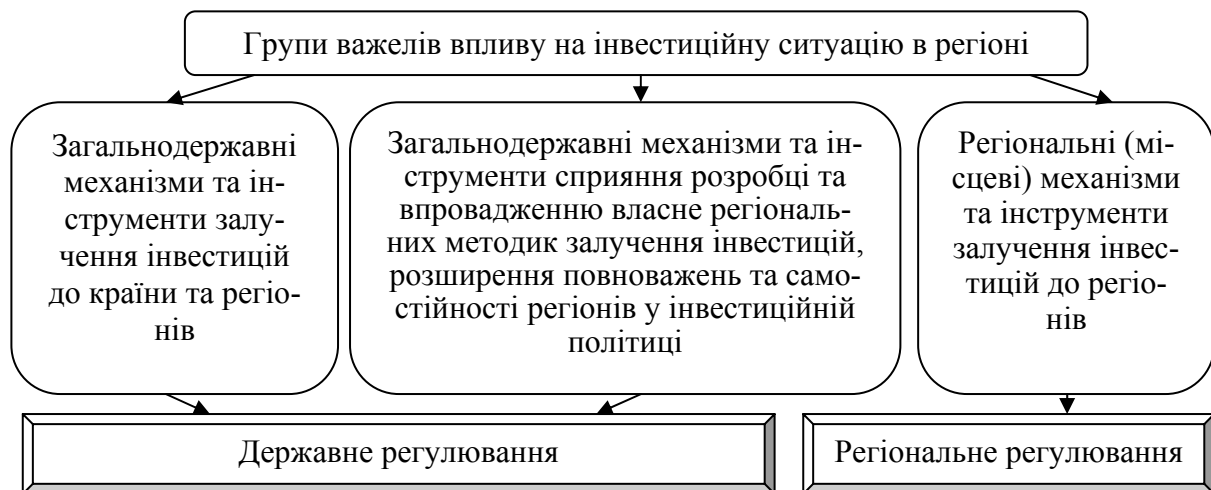

Рис. 2. Система важелів регулювання інвестиційної діяльності регіону, що реалізуються на загальнодержавному та регіональному рівнях

В системі регулювання інвестиційної діяльності на регіональному рівні, представлений на рис. 2 виділено дві складові, що виокремлюються за ознакою суб'єкта реалізації регуляторної функції. Перша складова (державне регулювання) є більш ширшою, а друга (регіональне регулювання) виступає похідною залежною від першої.

З метою активізації залучення інвестиційних ресурсів на регіональному рівні доцільно проводити цілеспрямовано даний вектор як в контексті державної економічної регуляторної політики, так і в рамках політик регіонального розвитку та управління. На рівні держави в рамках державної політики має формуватися комплекс заходів всебічного сприяння розширенню повноважень регіонального управління та одночасно мають проводитися заходи щодо популяризації регіонів, як об'єктів вкладення інвестицій через позиціонування кожного регіону за власними індивідуальними ознаками.

Висновки. Механізм регулювання інвестиційної діяльності на сьогодні в Україні передбачає відділення ключової ролі загальнодержавному регулюванню, розглядаючи рівень регіонального регулювання як доповнюючий та відводячи йому роль виконавця інформаційної функції, значно обмеженого в організаційних та фінансових інструментах регулювання інвестиційної діяльності. При цьому поширеними є деструктивні процеси щодо взаємодоповнення даних рівнів регулювання, що обумовлені неможливістю на вищому рівні реалізувати ефективно частину із можливих інструментів регулювання.

Окремо варто зазначити потребу в перегляді багатьох механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності у зв'язку з їх низькою дієвістю та оновлення їх з урахуванням сучасних соціально-економічних реалій, на що й спрямовуватимуться подальші дослідження.

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991р. № 1560-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/search>.
2. Зінченко В. В. Стратегії розвитку України і дилема спеціальних економічних зон: субсидіарний регіоналізм versus системний дерегульований трайбалізм // Інноваційна економіка. – 2011 - №2. – С. 60 – 69.

3. Клименко Н.Г. Институційно-організаційні засади регіональної політики інноваційно-інвестиційного розвитку регіону // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. - №5. – С. 72 – 76.
4. Крутилко О. Основні напрями підвищення інвестиційної привабливості економіки України / О. Крутилко // Журнал європейської економіки. – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2011. – Том 10 (№4). – С. 418 – 427.
5. Максимів Д.Я. Покращення інвестиційної привабливості України // Інноваційна економіка. – 2012. - №. 1 [27]. – С. 201 – 203.
6. Медвідь В. Ю. Розроблення механізму реалізації стратегії стимулювання економічного розвитку регіону / В. Ю. Медвідь // Механізм регулювання економіки. – 2011р. – №2. – С. 209 – 213.
7. Палка І.М. Роль державного регулювання інвестиційної активності в системі управління економікою // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка» - 2012р. - №3. – С. 305 – 308.
8. Савлук О.В. Закордонний досвід формування інвестиційної привабливості регіону // Економічний форум. – 2012р. – №2. – С. 228 – 235.
9. Шаповалова О.М. Оцінка інвестиційної політики регіонів України // Економіка та право. – 2012. - №1. – С. 83 – 86.
10. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державної статистичної служби України
11. Тюрина А.Н. Технопарки: проблемы роста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hse.ru/nevs/avant/87597417.html>.

Рецензент – д.е.н., професор Денисюк О.М.

УДК 631.15:[65.012.34:631.11]

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кондратюк Н.В., викладач

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Досліджено організаційно-економічні умови логістичного забезпечення виробництва соняшнику сільськогосподарських підприємств. Запропоновано структуру логістичних активностей для застосування в підприємствах з виробництва соняшнику. Розроблено структуру управління в умовах логістизації виробничо-комерційної діяльності аграрних підприємств. Здійснено групування сільськогосподарських підприємств Харківської області за розміром посівних площ соняшнику та на його основі розроблено лінійну модель планування урожайності. Запропоновано концептуально-методологічний підхід та практичні рекомендації щодо формування системи логістичного забезпечення руху продукції соняшнику.

The organizationally-economic terms of the logistic providing of production of sunflower of agricultural enterprises are investigational. The structure of logistic activities offers for application in enterprises from the production of sunflower. A management structure is worked out in the conditions of logistical of industrial and commercial activity of agrarian enterprises. Grouping of agricultural enterprises of the Kharkiv area is carried out in size of sowing areas of sunflower and on his basis the linear model of planning of the productivity is worked out. It is offered conceptually methodological approach and practical recommendations in relation to forming of the system of the logistic providing of motion of products of sunflower.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиріччя спостерігається стала тенденція розширення посівних площ олійних культур на аграрних підприємствах, що зумовлено вигідністю їх вирощування порівняно з іншими сільсько-